# Coöperatieve vereniging Kluit UA



# Inhoudsopgave


**1. Inleiding** **2**

**2. Contact Gemeente** **4**
**2.1** Cittaslow 4
**2.2** Kluit als bron van inspiratie 4

**3 Interne communicatie** **5**
**3.1** Opruimochtend 5
**3.2** Missie-Visie 6
**3.3** Jaarplanning 6
**3.4** Sharing is caring 6

**4. Externe communicatie** **8**
**4.1** Open dag 9
**4.2** (Sociale) media 11

**5. De buurt over Kluit** **12**

**6. Permacultuur** **14**
**6.1** Moestuin 15
**6.2** Entree 16
**6.3** Onderzoek naar nachtvlinders 17

**7. Duurzaamheid** **18**
**7.1** De woning 18
**7.2** (Ont)spullen 18
**7.3** Delen 19
**7.4** Afval en kringlopen 20
**7.5** Eten 20
**7.6** Biodiversiteit 21

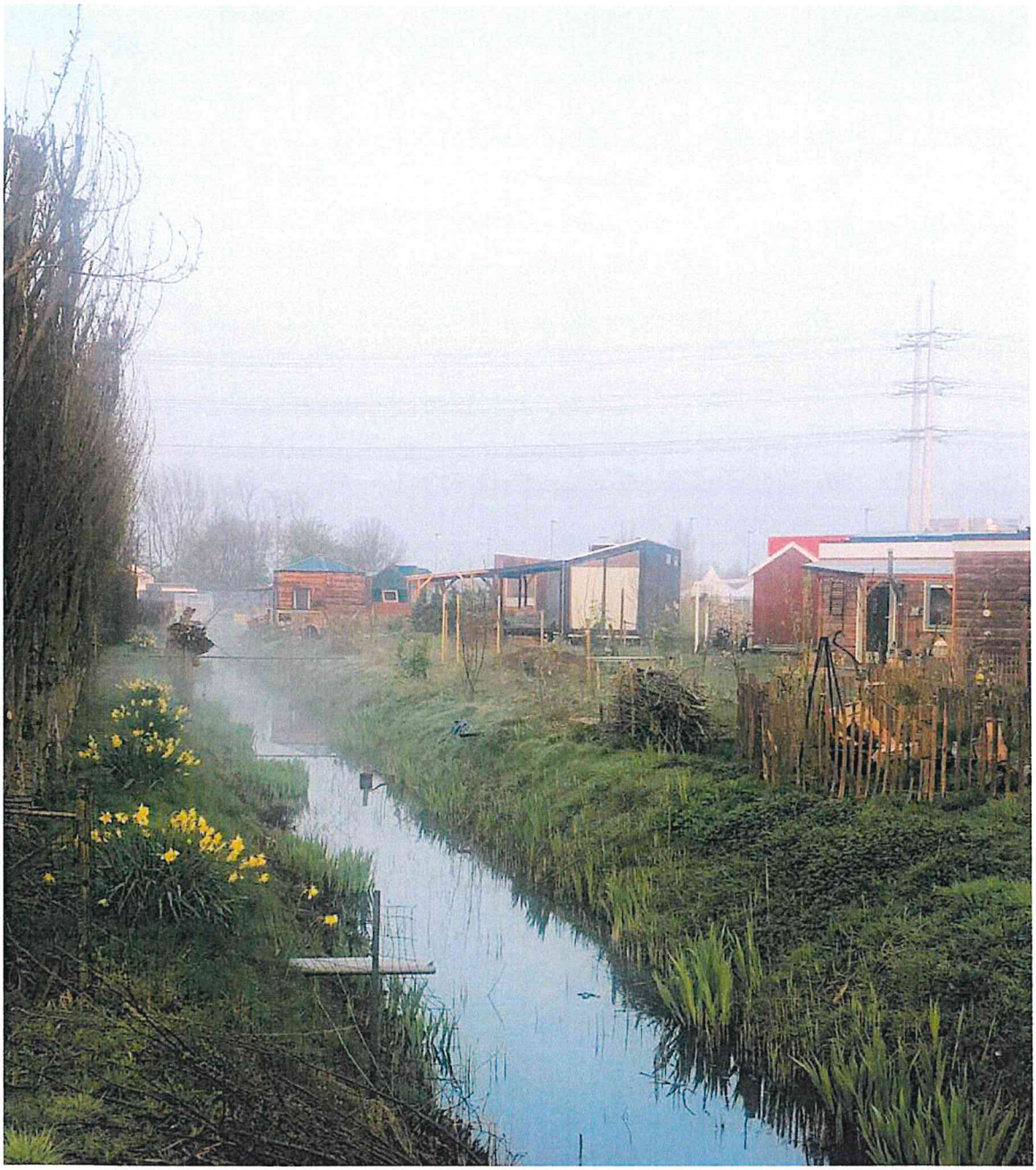
**8. Kavel** **22**
**8.1** De Stek 22
**8.2** Elektriciteit op Kluit 23
**8.3** Klusschuur en fietsenhok 24

**9. Financiën** **25**
**9.1** Water 25
**9.2** Elektriciteit 26
**9.3** Conclusie 28

**Bijlage 1** **29**
Missie 29
Visie 29

# 1. Inleiding

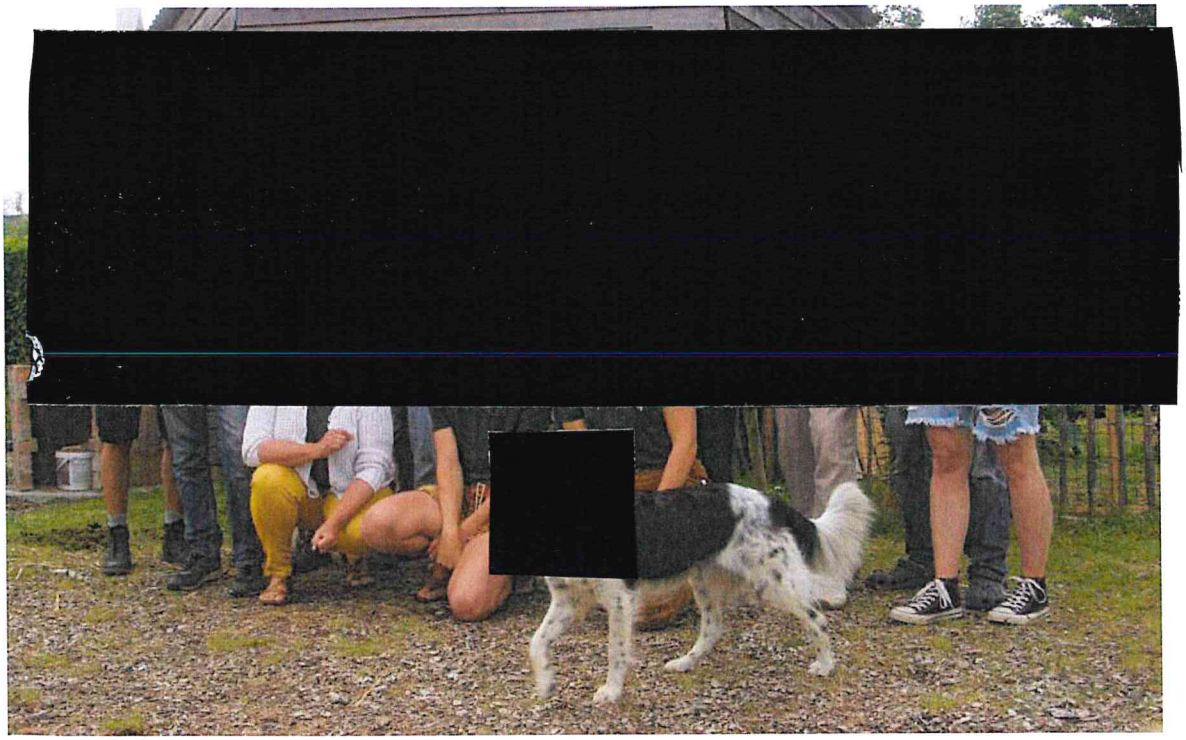
Zoals elke gemeente in Nederland, werd de gemeente Midden-Delfland het afgelopen jaar geconfronteerd met steeds ernstiger wordende problematiek; ouderen zijn moeilijk te verleiden om vanuit grote woningen naar kleinere woningen door te stromen, de mogelijkheid om woningen bij te bouwen is beperkt door milieurestricties en gebrek aan geschikte bouwgrond, energie dreigt voor veel huishoudens onbetaalbaar te worden en vanwege de droogte - die de komende jaren alleen maar erger wordt - dreigt er watertekort. Maar, zoals een klein dorpje in Gallië dapper weerstand bood tegen de Romeinse overheersing, zo zet een kleine tiny-house-community in Midden-Delfland zich dapper in om te laten zien dat wonen anders, zuiniger en duurzamer kan....



Vanaf de start van dit pilotproject, waarin de gemeente Midden-Delfland een grote stem heeft, werden bepaalde voordelen ten opzichte reguliere bouw al duidelijk: zo zijn bijvoorbeeld alle huisjes van houtbouw. Dit zorgt niet alleen voor aanzienlijk lagere bouwkosten, maar is ook vriendelijker voor het milieu. Bovendien zijn onze huisjes kleiner en minder zwaar, waardoor het mogelijk was om sneller te bouwen, zonder heipalen en op een plek waar reguliere bouw lastiger te realiseren was.

Inmiddels bestaat Kluit drie jaar en is het de opstartfase voorbij. Nu begint het project onverwacht vroegtijdig nog meer vruchten af te werpen. Zo laten onze cijfers zien dat ons energie- en waterverbruik aanmerkelijk minder is dan dat van een gemiddelde woning. Ook is de belangstelling voor tiny houses overweldigend. Met name ouderen in een te grote woning zijn zeer gecharmeerd van deze sociale woonvorm en zouden graag hun woning verlaten voor een plekje op Kluit. Maar ook starters die nergens meer een betaalbare woning kunnen vinden, of die geïnteresseerd zijn in onze leefstijl, kloppen regelmatig bij ons aan voor een woning of een plekje. Tenslotte: de gemeenschap functioneert en participeert met veel vreugde in de buurt.

Laten we voorop stellen: wij pretenderen niet dat met onze vorm van wonen alle eerder genoemde problemen kunnen worden opgelost, wel denken we dat ze kunnen worden verkleind. Met dit jaarverslag hopen we een bijdrage te leveren aan de politieke beeldvorming. We zijn altijd bereid om beleidsmakers en uitvoerders met raad en daad terzijde te staan en hopen dat dit jaarverslag de lezer vast handvatten geeft. We presenteren u hierin de cijfers, acties en ervaringen van het afgelopen jaar, maar laten die een inspiratie zijn voor de vele jaren die komen gaan.



# 2. Contact Gemeente

Zoals bekend is het tiny-House-project een pilotproject in samenwerking met de gemeente Midden-Delfland. Daarvoor zijn afspraken gemaakt die vastgelegd zijn in een gebruikersovereenkomst. De focusgroep gemeente informeert en adviseert de leden van Kluit over deze afspraken. Ook voeren de leden van de focusgroep de jaarlijkse evaluatiegesprekken met vertegenwoordigers van de gemeente. De vorige evaluatie (die van het tweede jaar) vond plaats op 24 september 2021. Wederom constateerde de gemeente dat de pilot naar wens verloopt. Het verslag van de evaluatie en het jaarverslag zijn ingebracht in de gemeenteraad.*) Ook deze keer hebben wij de samenwerking met de gemeente als prettig en constructief ervaren. Hier volgt een samenvatting van de belangrijkste punten die tijdens de evaluatie zijn besproken.

## 2.1 Cittaslow

De huisjes passen binnen de Cittaslow-gedachte. De bewoners hebben aandacht voor de groene leefomgeving en een levenswijze die daarbij past. Duurzaamheid is onderdeel van de Cittaslow-gedachte en de eerste cijfers tonen aan dat wonen in een tiny house op het gebied van energieverbruik duurzamer is dan wonen in een reguliere woning.

De gemeente waardeert het verzorgde uiterlijk van het terrein. Het is eigenlijk één grote tuin, precies zoals het bij aanvang bedoeld was. Er is geen verrommeling en er is duidelijk samenhang in de inrichting.

Het contact met de buren is goed en de band is sterker geworden. Kluit gaat mee doen met het buurtevenement "van het Kassie naar de Schuur". Er is overleg en samenwerking over relevante zaken en buren koppelen terug dat zij het contact waarderen en dat Kluit er echt bij hoort. Regelmatig melden omwonenden en bezoekers dat Kluit met haar groene tuin en de bescheiden huisjes een versterking is van het (groene) scharnier.

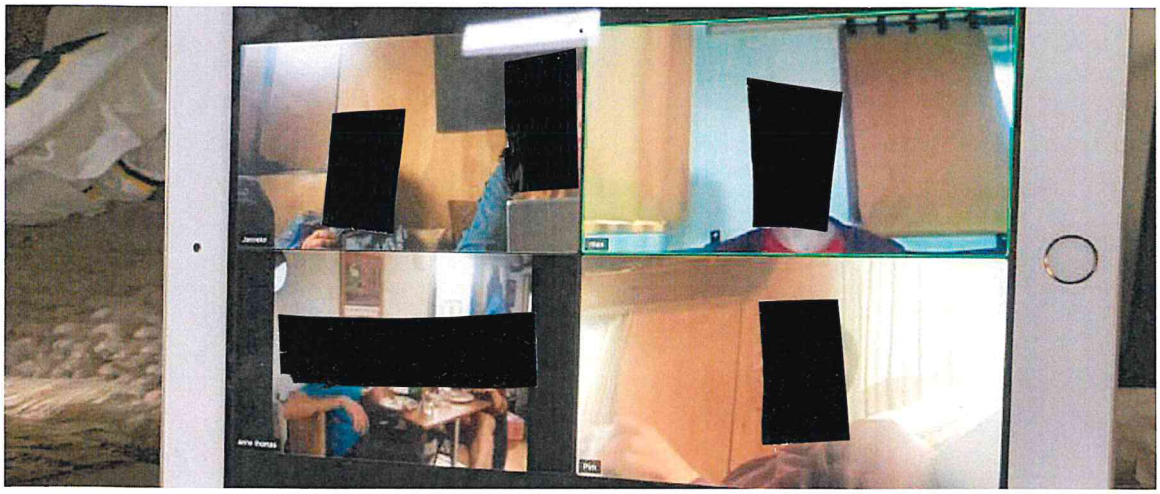
## 2.2 Kluit als bron van inspiratie

Wekelijks krijgt Kluit een tiental of meer geïnteresseerde bezoekers evenals vragen via e-mail over het wonen in een tiny-house-gemeenschap of het starten daarvan. Studenten van de TU-Delft zijn op bezoek geweest en hebben bewoners geënquêteerd ten behoeve van hun studie. Kluit is actief op meerdere sociale media en heeft een eigen website en, tenslotte, op 19 september 2021 is er een open dag geweest die bezocht is door ongeveer 200-300 mensen (zie 4.1 "Open dag" op pagina 9).

*) informatie is gedeeld (conclusie & voortgang pilot) via de commissieleden.

# 3. Interne communicatie

Jaar drie zit er op als tiny-house-community. Inmiddels blijkt dat we een sterke en hechte groep zijn geworden, mede door de goede, open manier van communiceren die we onszelf aangeleerd hebben. Het coronavirus zorgde er bovendien voor dat iedereen veel op Kluit aanwezig was, waardoor we veel tijd met elkaar door hebben gebracht (vanuit onze tuintje konden we prima kletsen op 1,5 meter afstand) en elkaar daardoor nog beter hebben leren kennen.
Ondanks de corona-beperkingen zijn onze maandelijkse groepsbrede vergaderingen en die van de focusgroepen gewoon doorgegaan; we deden dit allemaal via Teams of – bij kleiner overleg – op afstand ergens buiten in de tuin.



## 3.1 Opruimochtend

Ook de maandelijkse opruimochtend is altijd doorgegaan en is inmiddels een zeer gewaardeerd terugkerend moment van samenzijn. Het is leuk om elkaar te spreken terwijl je samen een klusje opknapt en het verbaast ons elke keer weer hoeveel meer je met z'n allen voor elkaar krijgt. Voorbeelden daarvan zijn het gezamenlijk plaatsen van het speelhuisje, het planten van de bomen langs de berm en het tweejaarlijkse leeghalen van de sloot.





## 3.2 Missie-Visie

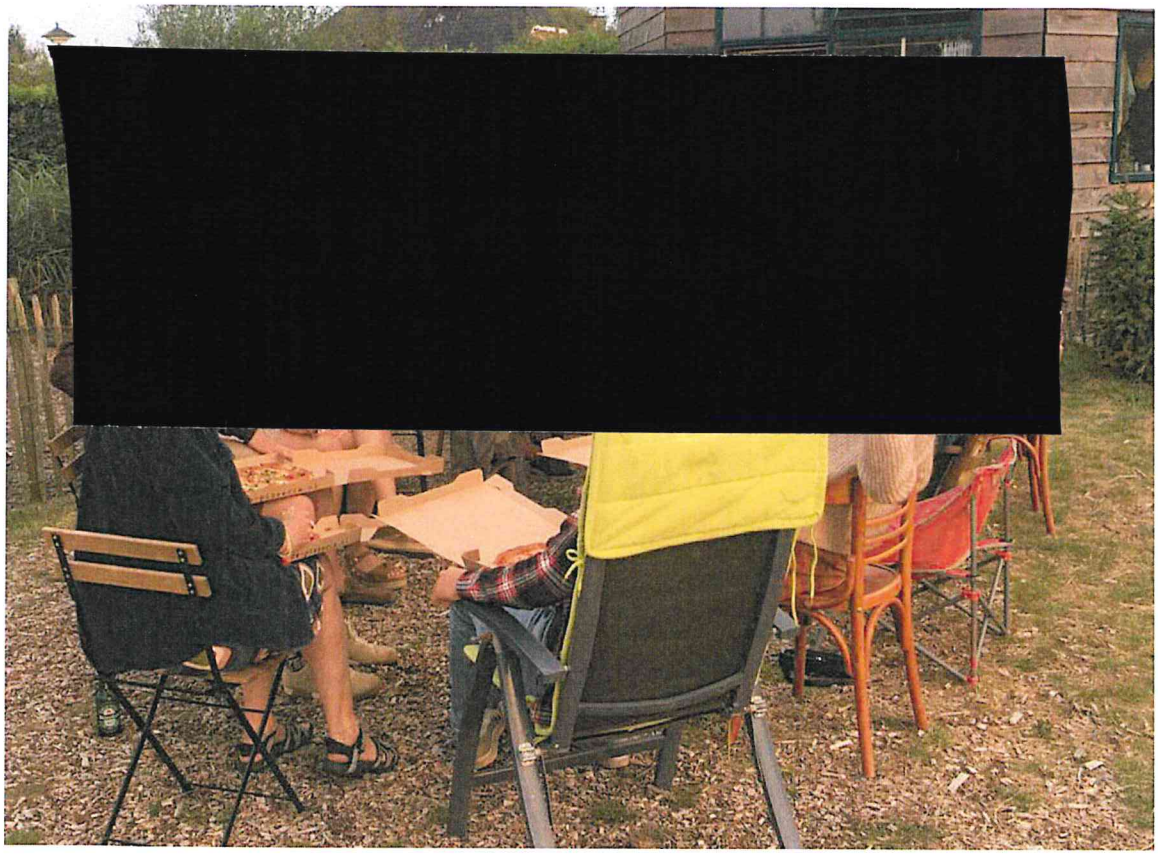
De focusgroep intern heeft zich in het afgelopen jaar vooral gefocust op onze missie en visie (zie bijlage 1) en de aanpassing in het Huishoudelijk Reglement (HHR) met betrekking tot het verblijf van logees in de huisjes als iemand wat langer op reis is. We hebben daar in goed overleg afspraken over gemaakt – zoals de verplichting om de andere bewoners op voorhand kennis te laten maken met de logees en de logees goed in te lichten over de geldende afspraken - en deze afspraken vastgelegd in het HHR, om eventuele onduidelijkheden te voorkomen en verwachtingen te managen.

Ook hebben we onze missie-visie-tekst aangescherpt en aangepast. Het zwaartepunt in de herziening zat hem in het sterker benadrukken van onze omgang met duurzaamheid en onze manier van samenleven of de omgang binnen de community. Het resultaat is te lezen in bijlage 1. Het overleg hierover en het doen van de aanpassingen is zeer weloverwogen en zorgvuldig gegaan. Het heeft daardoor tijd gekost, maar wat ons betreft wel een mooi resultaat opgeleverd.

## 3.3 Jaarplanning

Verder heeft de focusgroep toegezien op de uitvoering van de plannen die we in de jaarplanning hadden staan (en het samenstellen van diezelfde jaarplanning). Naast de geplande zaken vinden er bovendien sociale, informele activiteiten plaats, waarvan de frequentie heeft toe kunnen nemen dankzij verbetering van de corona-situatie. Zo vinden er geregeld spelletjes-avonden plaats, was er een songfestivalfeestje, een "tiny disco", kookten we samen en waren er heel veel gezamenlijke koffiemomentjes.

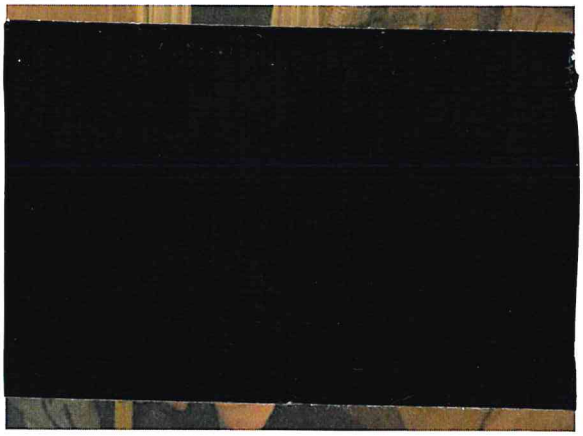




## 3.4 Sharing is caring

Los van gezamenlijke activiteiten delen we tot slot veel fysieke zaken. Voor een uitgebreider beeld daarvan verwijzen we je door naar 7.2 "(Ont)spullen" en 7.3 "Delen" op pagina's 18 en 19. Daarnaast sporten we samen, gaan we op uitjes en helpen we elkaar met praktische tips in geval van bijvoorbeeld storm of hitte. Om nog maar te zwijgen van de helpende hand of de schouder om op te leunen bij lief en leed. "Beter een goede buur, dan een verre vriend" gaat hier kortom absoluut op.





# 4. Externe communicatie

Een van de onderdelen binnen de door onszelf opgestelde missie en visie (zie bijlage 1) is om anderen te informeren en inspireren over ons leven binnen de community. Dit doen we op verschillende manieren. Ten eerste zijn daar de de fysieke ontmoetingsmomenten: de open dagen (zie 4.1) en gesprekken met geïnteresseerden voorbijgangers/bezoekers buiten de open dagen om. Tijdens deze momenten staan we iedereen graag te woord en beantwoorden we de meest uiteenlopende vragen. Vaak leiden we bezoekers rond, waarbij verschillende informatieborden, die verspreid over ons terrein staan opgesteld, een ondersteunende rol spelen.

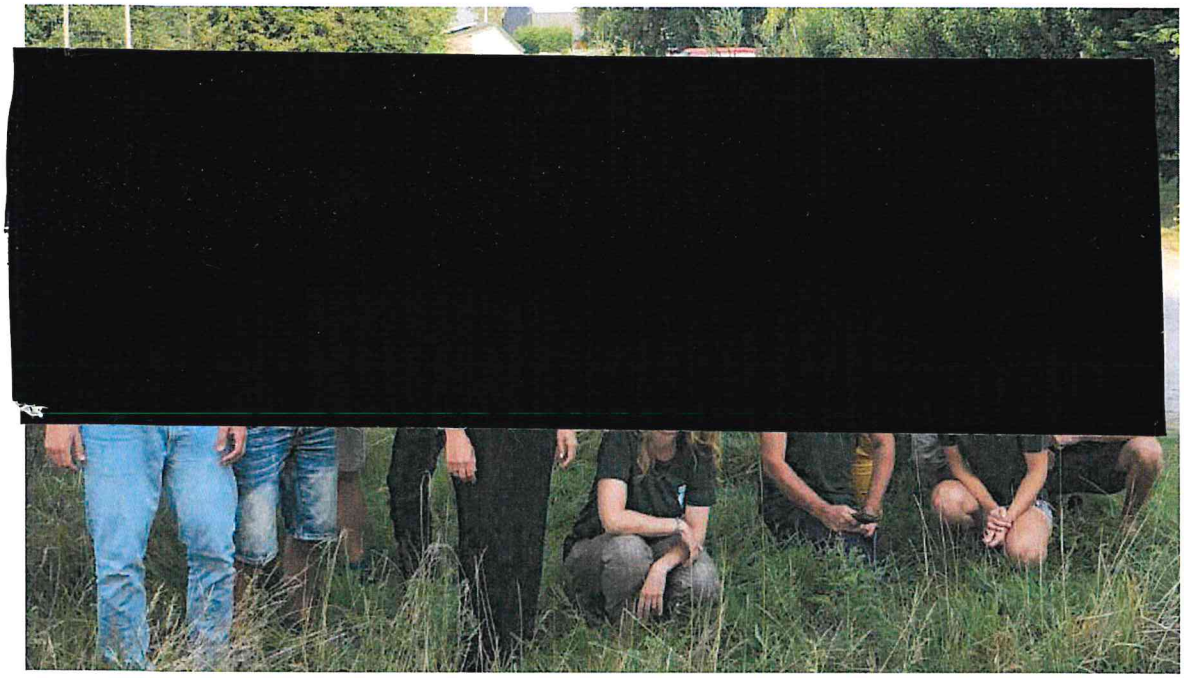
Ook proberen we steeds meer mensen te bereiken via onze (sociale) media (zie 4.2). Via deze media worden ons veel vragen gesteld. Een veel voorkomende vraag is of er nog een woonplek op ons terrein beschikbaar is. Veelal zijn dit mensen die geïnteresseerd zijn in onze manier van leven en/of die naar een betaalbare woning zoeken. Ook is er veel vraag naar advies, bijvoorbeeld over hoe men een projectgroep kan vinden of opzetten, of hoe men kan starten met het bouwen van een tiny house. Vanuit de gedachtegang "hoe meer wij delen, hoe minder mensen zelf het wiel moeten uitvinden", delen we naast onze adviezen zo veel mogelijk van onze interne documenten, denk daarbij aan ons HHR en statuten, die als *templates* voor nieuwe initiatieven kunnen dienen. Als daar behoefte voor is, voeren we ook telefonische of videobel-gesprekken om mee te denken of om bepaalde onderwerpen nog verder toe te lichten. Regelmatig krijgen we ook verzoek om mee te doen aan onderzoek naar tiny houses/tiny living, hier doen we altijd graag aan mee.

Ten slotte zijn we actief in het organiseren van, of participeren aan losse evenementen. Zo organiseerden we een cursus bijenhotel-maken, een uitwisseling met tiny-house-woongroep Pionierskwartier uit Delft en hebben we deelgenomen aan verhalen-fiets-diner "Kom's Hoorn".



## 4.1 Open dag

Begin vorig jaar hield het coronavirus ons nog tegen, maar sinds de maatregelen zijn afgenomen hebben we alweer twee nieuwe open dagen kunnen organiseren, één in september vorig jaar en één afgelopen mei. Ondanks dat we het inmiddels al vaker hebben ondernomen, zelfs een uitgebreid draaiboek hebben, blijven de open dagen ons steeds opnieuw verrassen en inspireren. Het is fantastisch om zoveel enthousiaste, nieuwsgierige en uiteenlopende bezoekers te spreken, van tiny-living-geïnteresseerden helemaal uit Noord-Groningen tot buren uit de Woudselaan zelf. Het laat ons bovendien steeds opnieuw weer beseffen hoe uniek onze woonsituatie is en wat voor groei zowel het terrein als de groep heeft doorgemaakt. Beide open dagen werden goed bezocht, naar schatting waren er op beide dagen tussen de 200 en 300 bezoekers. Opvallend was daarbij dat bijvoorbeeld ook raadsleden van de gemeente Lisse en Westland, partijleden uit gemeente Midden-Delfland en starters van nieuwe woonprojecten aanwezig waren. Ook viel het ons op dat de belangstellenden vaak geen starters waren op de woningmarkt, maar eerder doorstromers.

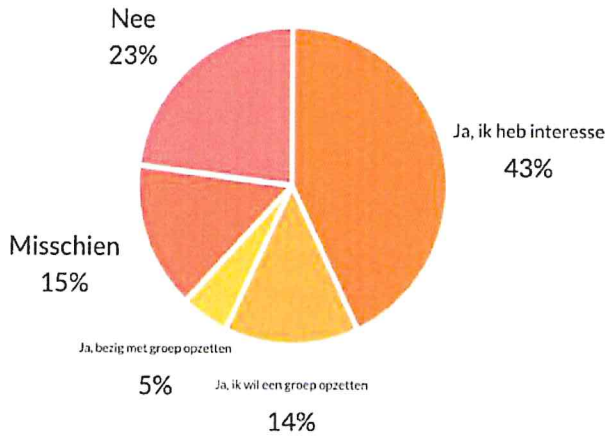


Afgelopen open dag hebben we bezoekers gevraagd een evaluatieformulier in te vullen, daar kwamen een aantal interessante gegevens uit:

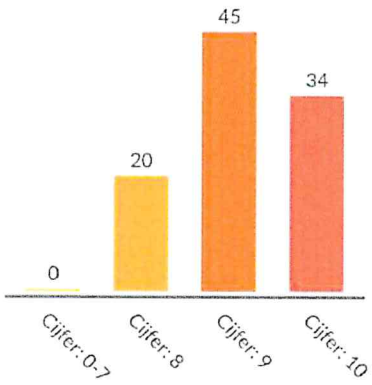
## Wat vind je van de sfeer op Kluit?




## Zie je jezelf in een tiny-house-community leven?




## Wat voor cijfer geef je deze open dag?



## 4.2 (Sociale) media

Volg ons op Facebook

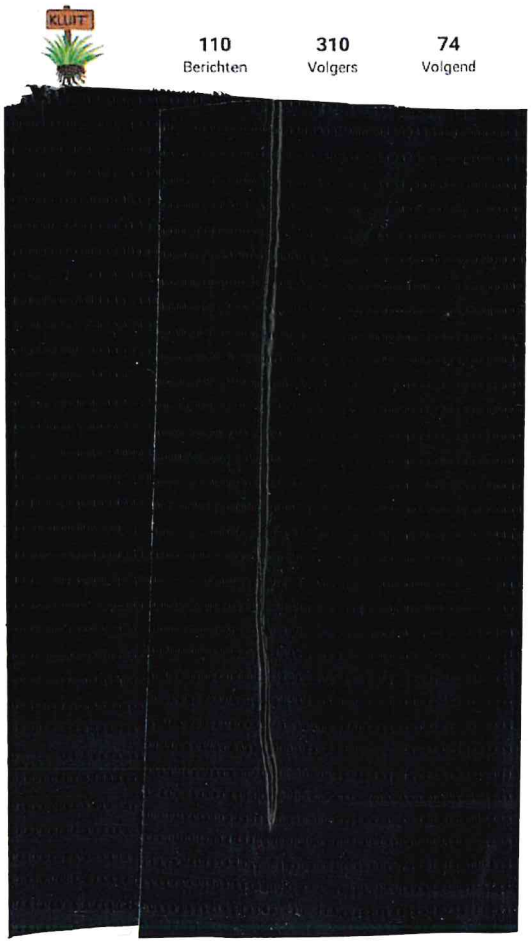
Volg ons op Instagram

Volg ons op Youtube

Onze website

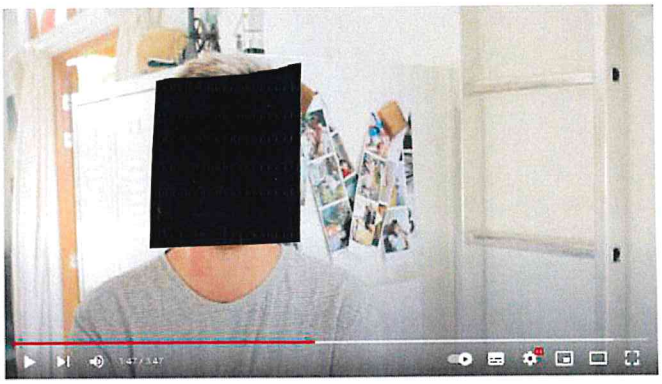
Ook dit jaar hebben we onze *outreach* via (sociale) media voortgezet. Op onze website is algemene informatie te vinden zoals: wie wij zijn, wat ons project inhoudt, hoe we te bereiken zijn en aankondigingen van aanstaande open dagen. Het aankondigen van open dagen doen we ook op Facebook en Instagram, waar we tevens vele andere updates geven en kijkjes in ons leven op Kluit bieden. Het aantal volgers op sociale media groeit nog steeds en we krijgen regelmatig leuke reacties en berichten.

Op ons Youtube-kanaal staat inmiddels van elk huisje een video waarin je als kijker door een bewoner wordt rondgeleid. Aangezien veel mensen nieuwsgierig zijn naar de ontwerpen van onze huisjes, maar we niet altijd in de gelegenheid zijn mensen te ontvangen, hebben we bij elk huisje een QR-code geplaatst waarmee bezoekers direct naar de desbetreffend rondleidingsvideo worden geleid.









# 5. De buurt over Kluit

Dit jaar zijn we de buurt in gegaan om eens te vragen hoe de buurt tegen het project aankijkt.

Hieronder een greep uit de reacties:

### Hoe keek u van tevoren naar de komst van de tiny houses?

**Anita:** *Joja ik was van tevoren heel sceptisch tegenover de komst van de tiny houses. Wat voor soort tokkies /asociale of mensen die overlast geven komen er achter ons wonen. Eigenlijk heel slecht want de nieuwe tiny houses bewoners kregen niet eens een kans bij mij.*

**Annette:** *Ik keek er altijd positief tegenaan. Heel leuk plan. Ik maakte me geen zorgen over eventueel overlast, omdat mensen die kiezen voor een tiny house naar mijn idee juist bewust met het milieu omgaan.*



**Mirjan:** *Ik was vooral nieuwsgierig naar hoe het zou worden.*

**Willem:** *Afwachtend.*

### Hoe ervaart u het nu?

**Anita:** *Nu weet ik wel beter en kan ik mij geen betere buurtjes bedenken dan de tiny houses bewoners Het zijn super leuke spontane lieve en gezellig mensen.*

**Annette:** *Vind het nog steeds een mooi plan. Ik vind het heel leuk dat jullie geïntegreerd zijn in de buurt. Dat jullie meedoen met dingen in de buurt. Dit is niet bij alle nieuwe bewoners in de buurt zo. Diversiteit in de buurt, wat verjonging in de buurt.*



**Berry:** *Ik vind het leuk dat het een gemeenschap in een gemeenschap is, maar dat het dus niet losstaat van de rest van de buurt.*

**Mirjan:** *Ik ben ooit bij een presentatie bij de Hoornbloem geweest. En hoe het daar gepresenteerd werd is ook wel hoe het nu is. Bijv dat de huisjes speels neergezet zouden worden, met groen en paadjes er tussen. Ook vond ik de open dagen leuk om overal binnen te kunnen kijken.*

**Willem:** *Ik vind het wel prettig. Dat het niet alleen maar grote huizen zijn hier in de buurt, maar ook klein en veel groen. En ook verrassende mensen in de huisjes. Ze waren er gelijk bij met knotten van de wilgen, toen ze er nog niet eens woonden. Heel positief.*

## Heeft u nog ideeën voor de toekomst?

**Anita:** *Ik hoop en gun onze achterbuurtjes (de tiny houses bewoners) nog heel veel woonplezier aan de Woudselaan.*

**Annette:** *Blijf zo doorgaan! En meer met elkaar barbecueën!*



**Mirjan:** *Dat ze blijven staan! Ik zou het mooi vinden als de diversiteit die het nu geeft blijft of zelfs uitgebreid wordt.*



**Willem:** *Beetje meer bomen er omheen, zodat je de DHL niet meer zo ziet. Misschien zelfs een vast wandelpad langs de huisjes naar de Woudselaan*



# 6. Permacultuur

Het groen op het terrein ontwikkelt zich steeds verder. Bomen, struikjes en andere planten worden voller en geven Kluit een steeds groener en natuurlijker karakter. Veel bezoekers die langskomen merken op wat een 'paradijsje' of 'oase van groen' Kluit is geworden. Ook veel dieren weten Kluit te vinden: (jonge) hazen, vele bijensoorten, kikkers, libellen, puttertjes, nestje koolmeesjes en (jonge) torenvalken uit het nest van buurman [redacted] en zelfs een enkele keer een wezel/hermelijn.

In de winter hebben we in de berm bomen aangeplant om Kluit een nog groenere aanblik te geven. Als die groter zijn hopen we dat die het uitzicht op het industrieterrein en het licht wat daar vandaan komt wat verminderen.

Voor zowel de moestuin als het aanplanten van de bomen hebben we onze eigen compost gebruikt, die is ontstaan uit groenafval van het terrein en de composttoiletten.










## 6.1 Moestuin

De focusgroep perma heeft zich ook dit jaar weer ingezet op de moestuin en gezamenlijke terrein. Van onze gezamenlijke moestuin hebben we afgelopen jaar een rijke oogst gehad: vele tomaten, sugarsnaps en doperwten, snijbiet, bieten, wortelen, boerenkool, radijsjes en sla. Ook hebben we zelf zaden geoogst van sommige groenten, die we dit jaar weer in de moestuin hebben gebruikt: sugarsnaps, doperwten en tomaten. Daarmee vergroten we onze zelfvoorzienendheid en de genetische diversiteit van groentezaden. Nieuwe soorten die we dit jaar hebben aangeplant, zijn: pompoen, suikermaïs, palmkool, rode ui, prei en andijvie. Verder hebben we dit jaar een nieuw bed gemaakt voor aardbeien, een aantal bedden met een houten rand omgebouwd en een regenton geïnstalleerd bij de kas.

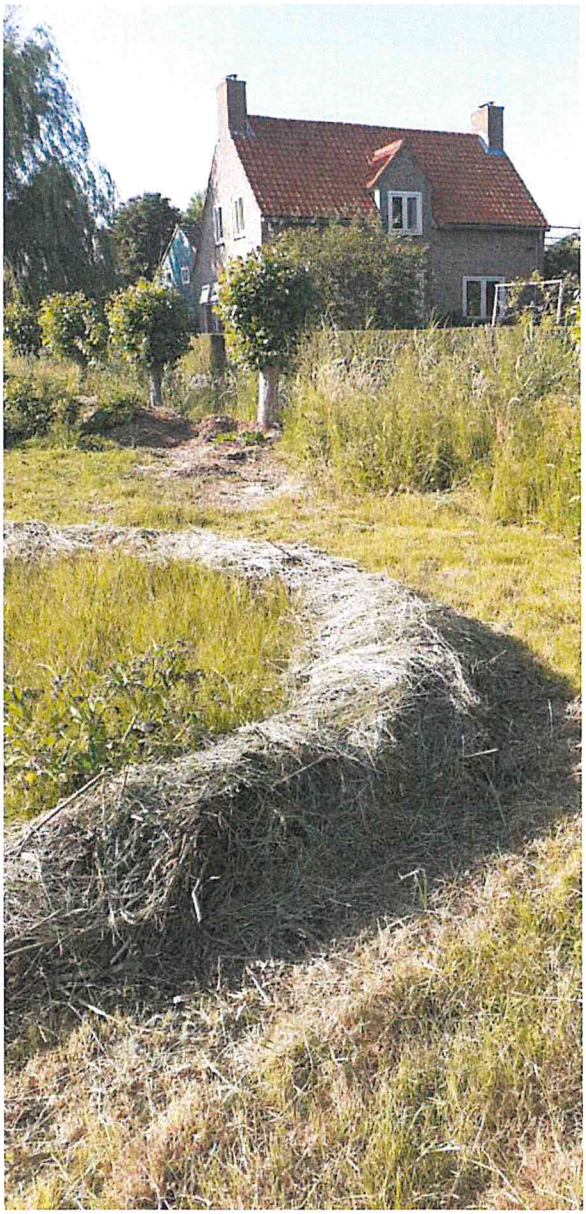


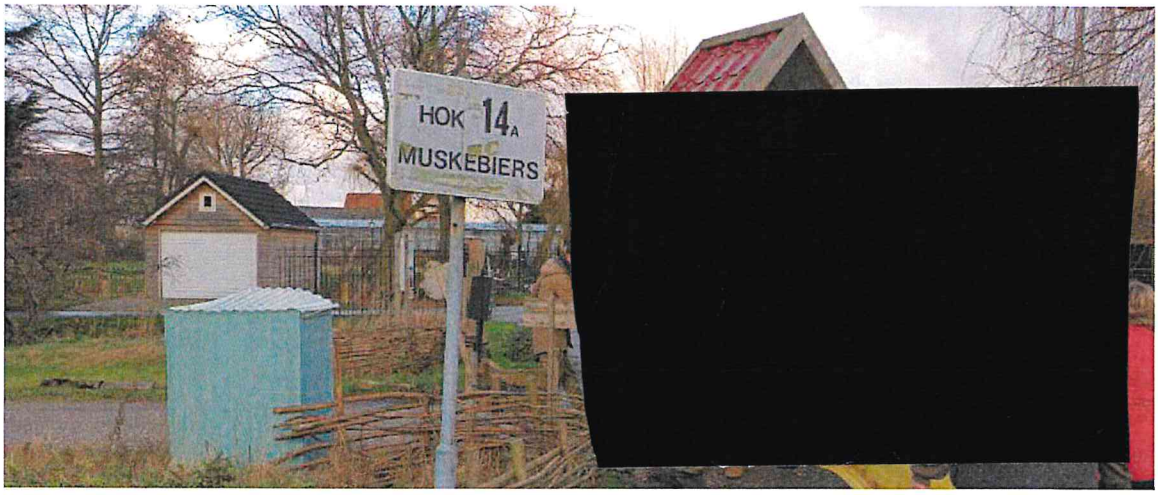
## 6.2 Entree

In 2021 vroeg de gemeente ons of we geïnteresseerd waren om het stukje grond tussen de Woudselaan en onze parkeerplaats in te beheren. Het afgelopen jaar hebben daar hard gewerkt. Met buxussen (gekregen van buren op de Lookwatering), rozen, mooie patronen in het gras, bloembollen, kunst van de buren, een speelgelegenheid voor kinderen (ook van de buren in bruikleen gekregen) en een insectenhotel proberen we dit terrein ook de "Kluit-uitstraling" te geven; natuurlijk, goed voor natuur en biodiversiteit, maar toch ook mooi en leuk voor de buurt. We zijn heel blij dat je meteen bij binnenkomst op Kluit nu door zo'n groene oase komt en dat ook mensen die langskomen het speeltoestel weten te vinden met hun kinderen. Ons weggeefkastje werkt natuurlijk ook nog steeds goed, waar vaak mensen iets in leggen of uit halen (zie 7.2 "(Ont)spullen" op pagina 18).



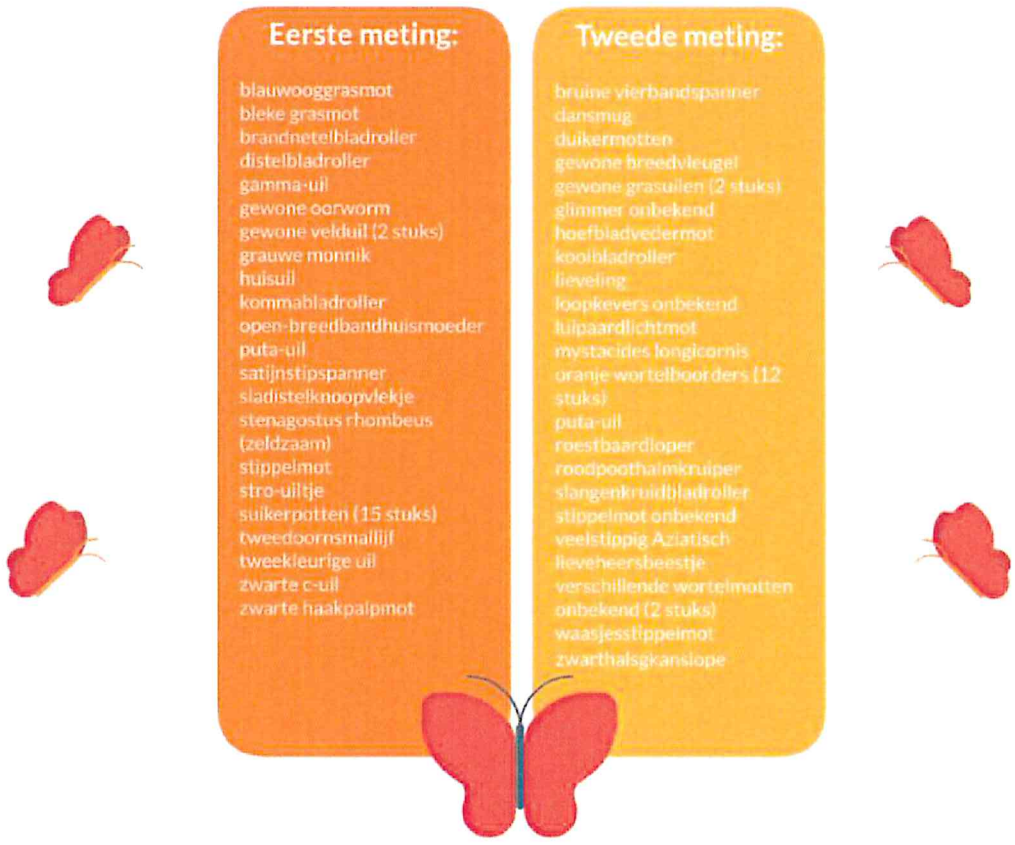







## 6.3 Onderzoek naar nachtvlinders

Tot slot zijn er in de zomer van 2022 nachtvlinders op ons terrein geteld en geïdentificeerd met een vlinderval. Het aantal dat wordt gezien is afhankelijk van temperatuur en de tijd van het jaar. De geïdentificeerde soorten zijn hieronder te zien in een lijst. Deze zijn ook geregistreerd op de webstie www.waarneming.nl en worden gebruikt door natuurwetenschappers, KNNV en de vlinderstichting. Bijzonder is dat er bij de eerste opname een zeldzame kniptor (Stenagostus rhombeu) zat. Het hebben van inheemse of nationale plantensoorten, planten die op verschillende momenten in het jaar bloeien, plekjes met oude of dode planten en de composthoop heeft naar verwachting een positieve invloed op het voorkomen van (nacht)vlinders en andere insecten en dieren.



# 7. Duurzaamheid

Laten we groot beginnen, in 2015 hebben de Verenigde Naties (VN) "17 Sustainable Development Goals" geformuleerd. Een groot deel van deze doelen zijn gericht op duurzaamheid en het bestrijden van klimaatverandering. Hoe verhouden deze grootschalige doelen zich tot onze tiny-house-community? In vier stappen is ieder huishouden in Nederland verbonden met deze doelen. Je huis is onderdeel van een gemeente, de gemeente is weer onderdeel van een provincie, de provincie is onderdeel van Nederland en Nederland is onderdeel van de "Sustainable Development Goals" van de VN.

Hoe gaan we voldoen aan deze doelen? Dat is een grote uitdaging voor de hele maatschappij, en daar kunnen we in dit jaarverslag geen antwoord op geven. Tiny houses alléen zijn ook zeker niet de oplossing. Toch willen we aan de hand van onze ervaringen en berekeningen graag laten zien dat we op bescheiden niveau bijdragen leveren, zowel door te leven in een gemeenschap als door te wonen in een tiny house.

## 7.1 De woning

Een tiny house is kleiner dan een gemiddelde woning. Er hoeft dus minder oppervlakte verwarmt en verlicht te worden en daarmee bespaar je energie. Ook het waterverbruik is in een tiny house al snel minder dan in een reguliere woning. Als we de gemiddelde waarden van alle tiny houses op Kluit bij elkaar optellen, dan kunnen we zeggen dat Kluit-huishoudens gemiddeld 4,9 keer minder water verbruiken en 10,6 keer energie-efficiënter zijn dan gemiddelde huishoudens. Zelfs het minst goed geïsoleerde huis (12D) verbruik 6,3 keer minder energie dan het gemiddelde Nederlandse vrijstaande huis (voor een uitgebreidere analyse van deze data: zie hoofdstuk 9 "Financiën", pagina 25).

Bovendien, doordat een tiny house kleiner is dan een gemiddeld huis, is er minder materiaal nodig voor de bouw. Tiny houses zijn vaak gemaakt van hout, wat een hernieuwbaar materiaal is en geen $CO_2$-emissie heeft bij productie. Bovendien slaat hout $CO_2$ op bij de groei en dat hout als bouwmateriaal $CO_2$-positief.

## 7.2 (Ont)spullen

In een tiny house is beperkte ruimte voor spullen, het daagt je daarom uit om minder en bewuster te consumeren, wat leidt tot het hebben van een minder grote negatieve impact op het milieu. Spullen die we wegdoen, proberen we op Kluit een tweede leven te geven door ze aan iemand anders in de gemeenschap te geven of ze te stallen in ons weggeefkastje die aan het begin van onze entree staat. Het kastje is nog steeds een groot succes; het wordt intensief en door veel mensen gebruikt. Het heeft een buurman op de woudselaan zelfs geïspireerd om nog een weggeefkastje op langs de laan te plaatsen (specifiek voor kinderspeelgoed) .



## 7.3 Delen

Een van de voordelen van het zijn van een community, is dat we spullen met elkaar kunnen delen. Dit bespaart ons niet alleen geld en ruimte, ook leidt het ook tot het aanschaffen van minder spullen. Door gezamenlijk iets aan te schaffen hebben we ook een ruimer budget, waardoor we vaak kunnen kiezen voor een product van betere kwaliteit dat langer meegaat dat daarmee ook duurzamer is. Natuurlijk hebben we de gezamenlijke klusschuur (inclusief gereedschap), de fietsenstalling, tuingereedschap en gemeenschappelijk gebouw "de Stek" en delen we huishoudelijke spullen zoals wasmachines en droger, stofzuiger, strijkijzer, oven en vriezer. Daarnaast delen we vaak eten dat we over hebben, wisselen we oude kleding uit, delen we kranten- en spotify-abonnementen, en plaatsen we regelmatig samen bestellingen (zoals bij de verpakkingsvrije winkel "Pieter Pot"). Ook onze eigen spullen lenen we graag aan elkaar uit. Denk bijvoorbeeld aan boeken, rugzakken, kampeerspullen, keukengerei, fotocamera's, een naaimachine en zelfs onze auto's, waardoor een aantal Kluiters voorlopig zonder aanschaf van een eigen auto kan.

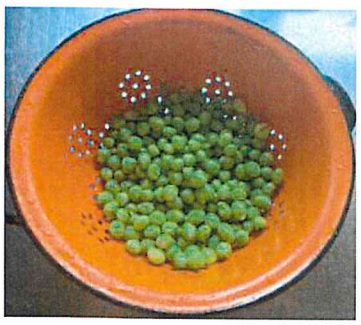
## 7.4 Afval en kringlopen

Afgaande op het aantal afvalcontainers dat we gemeenschappelijk gebruiken, kan worden berekend dat een huishouden op Kuit ongeveer de helft van een gemiddeld huishouden aan afval produceert. Dit komt onder andere doordat we minder spullen aanschaffen. Hierdoor gooien we minder weg en hebben we minder verpakkingsmateriaal. We produceren ook minder verpakkingsmateriaal doordat we een deel van ons eten uit de tuin halen en veel van ons bewust letten op het verminderen van plastic afval. Ook het kopen van tweedehands spullen voorkomt extra verpakkingsmateriaal. Eens in de maand hebben we een opruimochtend. Dan lopen we onder andere het gereedschap na. Met goed onderhoud gaat het gereedschap langer mee en kapot gereedschap kunnen we bovendien repareren. Op het terrein hergebruiken we veel van ons afval. Zo gooien we nooit ons hout weg, omdat het altijd wel weer ergens van pas komt. Het groenafval composteren we en gebruiken we weer in de tuin. Ook het karton gebruiken we van tijd tot tijd om in de tuin de bodem mee af te dekken.

## 7.5 Eten

Doordat we een eigen moestuin hebben, gaan we vaker uit van wat de seizoenen ons aan voedsel geven. Deze mindset stimuleert ook de lokale boeren en voorkomt dat voedsel ergens anders vandaan moet worden verscheept.

Geregeld hebben we een gezamenlijke maaltijd. Dit is een leuk moment om bij te kletsen en recepten uit te wisselen. Omdat een deel van de gemeenschap vegetarisch of veganistisch eten, is dit ook een leuke manier om elkaar met die etenswijze kennis te laten maken.









## 7.6 Biodiversiteit

Zoals al te lezen was in hoofdstuk 6 over permacultuur (zie pagina 14) zijn de tuin en het groen op kluit ingericht volgens de principes van de permacultuur. Volgens deze principes houden we rekening met de natuur en proberen we alleen in te grijpen waar nodig. Doordat de natuur op een groot deel van het terrein zijn eigen gang kan gaan, ontstaat er een grote biodiversiteit aan planten en is er een grote biomassa ontstaan. Hiermee zorgt de tuin voor een opname van CO2 en is het een habitat geworden voor verschillende dieren. Op Kluit is er geen betegeling of asfaltering. Het water wordt daardoor beter opgenomen in de bodem, wat problemen bij droogte of hevige regenbuien voorkomt. Ook houdt een dergelijke groene bodem minder warmte vast, wat bijdraagt aan een prettigere leefomgeving.









# 8. Kavel

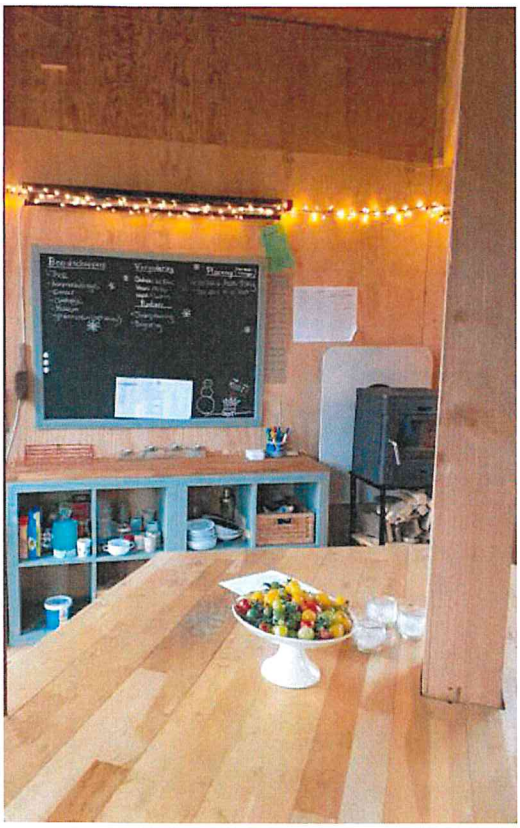
Focusgroep bouw is verantwoordelijk voor de gezamenlijke gebouwen (ons gemeenschappelijk gebouw, "de Stek", het fietsenhok en het klushok), hekwerken en voorzieningen op Kluit. Het grootste aandachtspunt is het onderhoud hiervan. Als er een toevoeging of verandering in deze voorzieningen nodig is, wordt dit in een vergadering voorgesteld en besproken. Het is aan focusgroep bouw om dit te realiseren.

Ondertussen zijn de belangrijkste voorzieningen gerealiseerd. Het leuke daarvan is dat er tijd is voor klusjes waar eerder geen tijd voor was.

## 8.1 De Stek

De Stek wordt met erg veel plezier gebruikt. Omdat de tafel makkelijk omhoog te takelen is, kunnen we de ruimte op meerdere manieren gebruiken. Zo kan het dienen als grote woonkamer, vergaderruimte, maar ook als feest- of dansruimte.

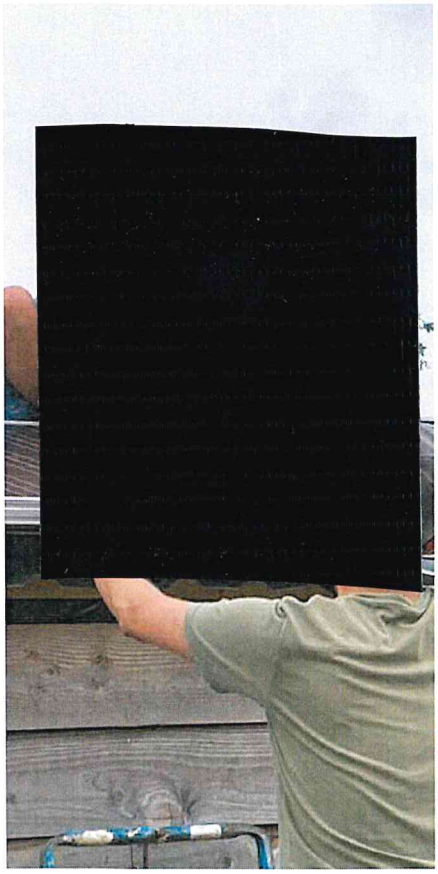
Afgelopen jaar hebben we de keuken in de Stek ook helemaal gebruiksklaar gemaakt. Er is met een tweedehands keukenblad een gasfornuis gerealiseerd, inclusief tweedehands afzuigkap. Ook is er een houtkachel geplaatst, zodat we op koude dagen alsnog gebruik kunnen maken van de Stek. Met de warme zonnige dagen hebben we ook een schaduwdoek dat we voor de Stek kunnen ophangen om op die manier ook wat verkoeling te hebben.





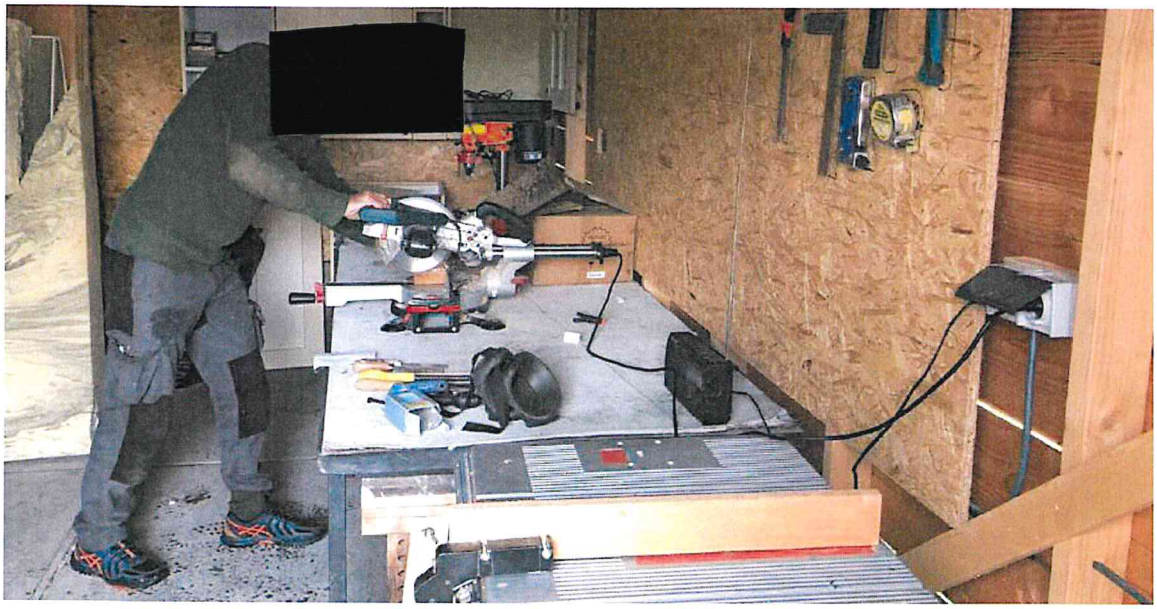
## 8.2 Elektriciteit op Kluit

Toen we net op Kluit kwamen wonen hebben we een inschatting gemaakt van de capaciteit die we aan netaansluiting nodig hadden. We hebben toen gekozen voor 3x63 A. Ondertussen zijn we erachter gekomen dat we een stapje terug konden en is de aansluiting veranderd naar 3x50A.
Doordat zonnepanelen in Nederland zo sterk toenemen, ontstaat er ook een steeds grotere markt voor tweedehands zonnepanelen. Zonnepanelen worden na een aantal jaar wel minder efficiënt, maar ze wekken natuurlijk nog steeds groene stroom op. Dus wat ons betreft: als je de panelen nog ergens kwijt kan, is het een logische stap om een tweedehands aanbod aan te nemen. Afgelopen jaar kregen we via bekenden een oud setje zonnepanelen aangeboden met bijbehorende omvormer. Deze panelen hebben we op het klus- en fietsenhok gelegd. Ook hebben we nog drie andere panelen gekregen die we tegen de zuidmuur van de Stek hebben gemonteerd. Op deze manier wekken we nog meer groene stroom op dan we al deden. Voor inzichten in ons elektriciteitsverbruik, zie hoofdstuk 9 "Financiën, pagina 25).





## 8.3 Klusschuur en fietsenhok

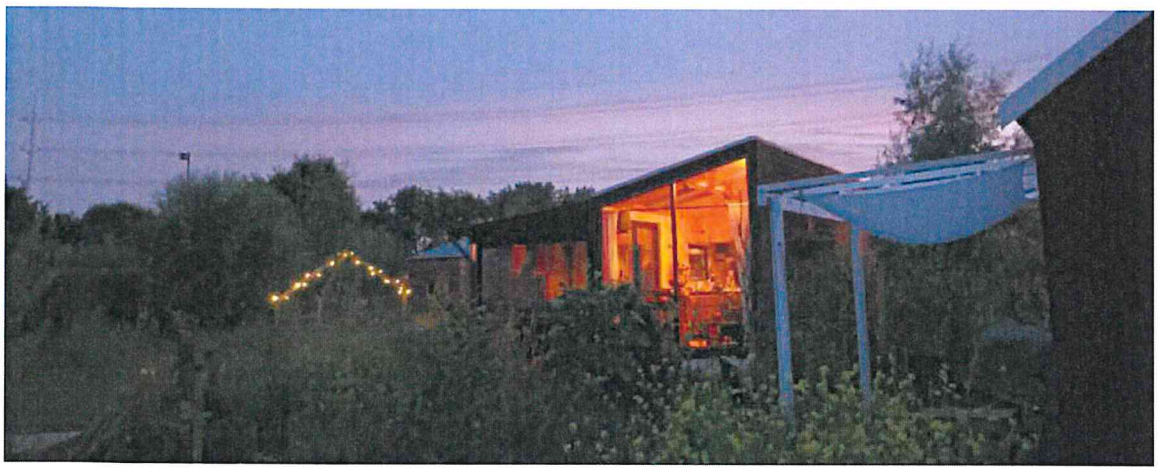


Het gebouwtje aan het begin van Kluit is ons fietsenhok en klusschuur. In de klusschuur kan iedereen terecht voor z'n klusprojecten en delen we de klusspullen zoals verschillende zagen, verfspullen en andere gereedschappen. Afgelopen jaar hebben we de indeling van de klusschuur en het fietsenhok aangepast zodat we hier nog prettiger gebruik van kunnen maken.



# 9. Financiën

Als coöperatie betalen we (onder andere) onze water- en elektriciteitsrekeningen vanuit een gemeenschappelijke rekening. Focusgroep financiën noteert maandelijks per huisje alle water- en elektriciteits-standen en laat hier haar berekeningen op los. Op deze manier wordt er niet alleen voor gezorgd dat iedereens financiële bijdrage evenredig is aan zijn of haar verbruik, het levert ook mooie inzichten op wat betreft ons verbruik en hoe dit zich vergelijkt met gemiddelde huishoudens.



## 9.1 Water

Nibud publiceert elk jaar data over het gemiddelde water-, elektriciteits-, en gasverbruik van huishoudens in Nederland[1]. Zo zien we dat het gemiddelde eenpersoonshuishouden 46 $m^3$ water per jaar verbruikt en een tweepersoonshuishouden 93 $m^3$.

**Tabel 1. Gemiddeld waterverbruik Nederland 2022**

| Aantal personen in huishouden | Gemiddeld verbruik per jaar in m3 | Kosten per maand in €* |
|---|---|---|
| 1 | 46 | 10 |
| 2 | 93 | 15 |
| 3 | 135 | 19 |
| 4 | 163 | 22 |
| 5 | 184 | 24 |

*Berekend met een gemiddeld tarief van €1,21 per m3 en gemiddeld vastrecht van €68,92 per jaar (alles inclusief 9 procent btw). Afgeronde bedragen.
Bron: Vewin (berekening Nibud, 2022)

Dit kunnen we vergelijken met het waterverbruik binnen onze tiny-house-community[2]: in vergelijking met het laatste jaar hebben we nog meer water bespaard. Waar vorig jaar het waterverbruik van een eenpersoonshuishouden binnen Kluit 6,2 keer minder was dan een gemiddeld eenpersoonshuishouden, was dat dit jaar 6,4 keer minder. In plaats van 3,5 keer minder waterverbruik

[1] https://www.nibud.nl/consumenten/energie-en-water/
[2] Als voorbeeld: het waterverbruik van huisje 12C: 46 [$m^3$] / 5,6 [$m^3$] = 8,1 keer minder dan een gemiddeld eenpersoonshuishouden

van een tweepersoonshuishouden binnen Kluit, ten opzichte van een gemiddeld tweepersoonshuishouden, verbruikten we dit jaar gemiddeld 3,7 keer minder water.

**Tabel 2. Waterverbruik op Kluit 2022**

| huishouden | tiny house | m³/jaar | % van gemiddeld verbruik | x minder dan gemiddeld |
|---|---|---|---|---|
| eenpersoons | 12C | 5,6 | 12% | 8,1 |
| | 12E | 9,2 | 20% | 5,0 |
| | 12F | 8,5 | 18% | 5,4 |
| | 12H | 7,8 | 17% | 5,9 |
| tweepersoons | 12A | 35,3 | 38% | 2,6 |
| | 12B | 26,1 | 28% | 3,6 |
| | 12D | 25,4 | 27% | 3,7 |
| | 12G | 20,5 | 22% | 4,5 |
| | 12J | 23,3 | 25% | 4,0 |

Je zou verwachten dat ons waterverbruik zou zijn toegenomen, aangezien we veel groen op het terrein hebben aangeplant om de biodiversiteit te vergroten en omdat we droge, hete zomerdagen hebben gehad. Omdat we regenwater opvangen, en vooral water uit de sloot naast onze huisjes halen, konden we een toename van waterverbruik voorkomen.

## 9.2 Elektriciteit

Om ons elektriciteitsverbruik te vergelijken met gemiddelde huishoudens, moeten we een iets ingewikkeldere rekensom maken. Veel van de huisjes op Kluit worden namelijk ook met elektriciteit verwarmd. Daarom moeten we voor deze huisjes het elektriciteitsverbruik vergelijken met de Nibud-waarden van gemiddelde woningen, waarbij we elektriciteit en gas bij elkaar zijn optellen[3]. Bij de huisjes die geen elektrische verwarming gebruiken vergelijken we met de Nibud-waarden van alleen elektriciteit.

**Tabel 3. Gemiddeld gasverbruik Nederland 2022**

| Woningtype | Gemiddeld verbruik per jaar in m3 | Kosten per maand in €* |
|---|---|---|
| Flat | 800 | 138 |
| Tussenwoning | 1.120 | 185 |
| Hoekwoning | 1.330 | 216 |
| 2 onder 1 kap | 1.550 | 249 |
| Vrijstaand | 2.050 | 322 |
| Gemiddeld alle woningen | 1.190 | 195 |

[3] Als voorbeeld: het elektriciteitsverbruik van huisje 12D:( 2810 [kWh / jaar] * 3,6 [MJ / kWh] + 2050 [m³] * 35,17 [MJ / m³]) / ( 3446 [kWh / jaar] * 3,6 [MJ / kWh] ) = 6,3 keer minder dan een gemiddeld tweepersoonshuishouden

### Tabel 3. Gemiddeld elektriciteitsverbruik Nederland 2022

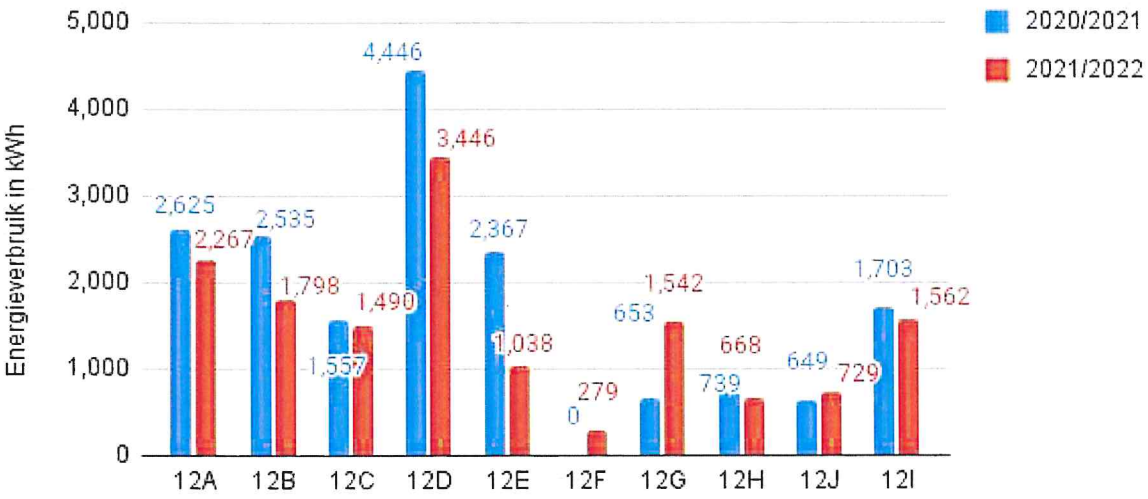
| Aantal personen in huishouden | Gemiddeld verbruik per jaar in kWh | Kosten per maand in €* |
|---|---|---|
| 1 | 1.800 | 85 |
| 2 | 2.810 | 119 |
| 3 | 3.370 | 138 |
| 4 | 3.940 | 156 |
| 5 of meer | 4.270 | 167 |
| Gemiddeld per huishouden | 2.760 | 117 |

In de volgende tabel zien we het elektriciteitsverbruik van elk huisje in onze gemeenschap.

### Tabel 4. Elektriciteitsverbruik Kluit 2022

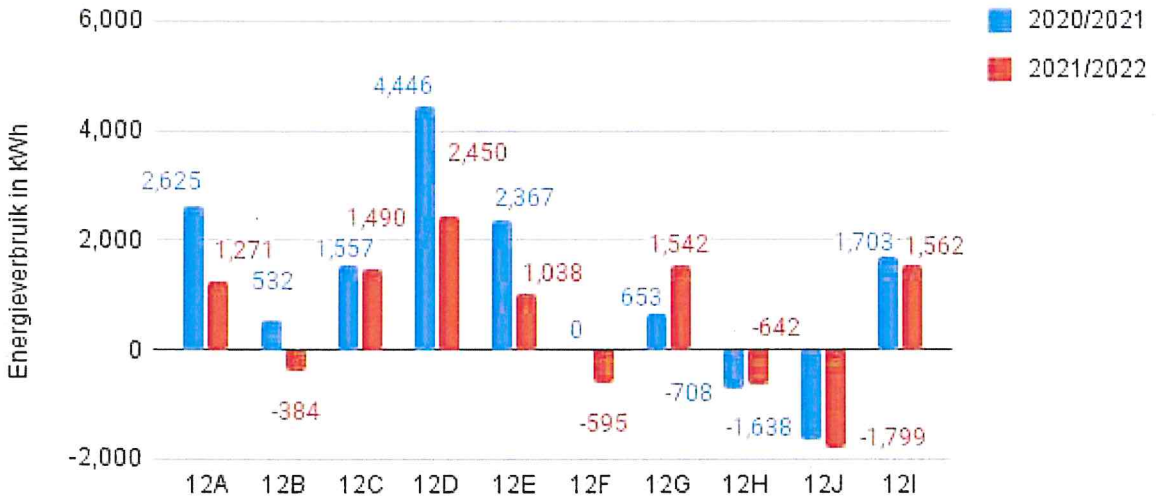
| huishouden | tiny house | type verwarming | MJ/jaar | % van gemiddeld verbruik | x minder dan gemiddeld |
|---|---|---|---|---|---|
| eenpersoons | 12C | elektrische kachel | 5.989 | 8% | 13,1 |
| | 12E | elektrische kachel | 4.362 | 6% | 18,0 |
| | 12F | lucht-lucht warmtepomp | 1.629 | 2% | 48,2 |
| | 12H | lucht-lucht warmtepomp | 3.030 | 4% | 25,9 |
| tweepersoons | 12A | elektrische en houtkachel | 8.786 | 11% | 5,3 |
| | 12B | elektrische kachel | 7.098 | 9% | 11,6 |
| | 12D | elektrische kachel | 13.030 | 16% | 6,3 |
| | 12G | houtkachel | 6.176 | 61% | 1,6 |
| | 12J | pelletkachel | 3.249 | 32% | 3,1 |

Dit betekent dat een eenpersoonshuishouden binnen Kluit gemiddeld 19,0 keer minder energie verbruikt dan een gemiddeld eenpersoonshuishouden en een tweepersoonshuishouden binnen Kluit 5,6 keer minder energie verbruikt dan een gemiddeld tweepersoonshuishouden. Dit is ten opzichte van het afgelopen jaar zelfs nog beter geworden. In de volgende grafiek, kunnen we zien dat bijna elk huisje op Kluit dit jaar minder energie heeft verbruikt dan het jaar ervoor. Deze goede prestatie is waarschijnlijk deels te verklaren door de milde winter in vergelijking tot het jaar ervoor.




### Grafiek 1. Energieverbruik Kluit per huisje, exclusief teruglevering

Echter wordt in bovenstaand overzicht niet meegerekend dat sommige huisjes ook zonnepanelen hebben en daarmee energie opwekken. In onderstaande grafiek wordt dit weergegeven: de negatieve waarden staan voor een netto negatief verbruik, oftewel een teruglevering aan het net.




**Grafiek 2. Energieverbruik Kluit per huisje, inclusief teruglevering**

## 9.3 Conclusie

Als we de gemiddelde waarden van alle tiny houses op Kluit bij elkaar optellen, dan kunnen we zeggen dat Kluit-huishoudens gemiddeld 4,9 keer minder water verbruiken en 10,6 keer energie-efficiënter zijn dan gemiddelde huishoudens. Zelfs het minst goed geïsoleerde huis (12D) verbruik 6,3 keer minder energie dan het gemiddelde Nederlandse vrijstaande huis.

# Bijlage 1

## Missie

Kluit is een tiny-house-gemeenschap waarin iedereen zijn eigen tiny droom kan verwezenlijken, waarbij respect voor de natuur en elkaar centraal staan. De gemeenschap biedt ruimte om het concept van "tiny living" (duurzaamheid, zelfbeschikking, zelfvoorzienendheid) te ontdekken, ontwikkelen en over te dragen. Tiny living creëert condities die uitnodigen tot een specifieke leefstijl. Door een gelijkwaardige gemeenschap van tiny houses te vormen, waarin het belang van diversiteit erkend en gestimuleerd wordt, kunnen we van elkaar leren, elkaar helpen en elkaar uitdagen in het volbrengen van onze missie.

Kernbegrippen zijn ontdekken, ontwikkelen en overdragen.

## Visie

### 1. Ontdekken en ontwikkelen

#### 1.1 Duurzaamheid

We proberen duurzaamheid mee te nemen in de keuzes die we maken. Als Kluit willen wij in de voorhoede zijn op het gebied van duurzaamheid. We verstaan onder duurzaamheid: rekening houden met de impact van onze handelingen op de natuur, het milieu, de medemens en de maatschappij.

Voorbeelden van handelen op het gebied van duurzaamheid:

- We proberen de levensduur van onze spullen te verlengen door goed gebruik, ze goed te onderhouden en indien mogelijk te repareren. Om de hoeveelheid bezittingen te beperken, gebruiken we gezamenlijke spullen en voorzieningen.
- Als we spullen niet meer nodig hebben proberen we ze een tweede leven geven.
- Indien we toch iets nieuws nodig hebben, letten we bij aanschaf op: levensduur, materiaal, energieverbruik, impact op omgeving, productieproces en productieomstandigheden en transport
- We proberen verspilling tegen te gaan.
- We hebben op Kluit verschillende manieren om (rest)materiaal een nieuw leven te geven.
- We onderhouden Kluit en de moestuin volgens de principes van permacultuur, waarbij we biodiversiteit vergroten en stimuleren en ons realiseren dat we onderdeel zijn van natuurlijke processen.

- We creëren een groene en natuurlijke omgeving om in te wonen, waardoor we meer respect krijgen voor en leren over de natuur en onze omgeving. Daardoor vergroten we onze motivatie om duurzame keuzes te maken.
- We verdiepen ons in duurzame thema's, zodat we beter onze keuzes kunnen onderbouwen.

### 1.2 Community/gemeenschap

Wij zijn een gemeenschap die samen kennis opdoet en deelt. Iedereen draagt vanuit intrinsieke motivatie bij met zijn/haar eigen talenten en capaciteiten. We creëren veiligheid waarbinnen individuen zich kunnen openstellen.
In de gemeenschap hebben we geen hiërarchie en zijn altijd zoek naar consensus. We leven in harmonie zonder dat het ten koste gaat van autonomie.

#### 1.2.1 Diversiteit

We vinden het belangrijk om in de samenstelling van de groep te letten op verscheidenheid van talenten, karakters, levensstijlen en levensfasen. Het is geïnspireerd op de biodiversiteit in de natuur. Een diverse groep zorgt dat je van elkaar kunt leren, geeft de groep veerkracht en zorgt voor levendigheid.

#### 1.2.2 Wat is consensus:

De besluitvorming verloopt als volgt:

- Iedereen mag zijn perspectief delen. Waarbij we actief zorg dragen aan dat iedereen gehoord wordt.
- In dit proces maken we gebruik van open communicatie.
- We zoeken gezamenlijk naar een oplossing waar iedereen zich in kan vinden (er wordt niet gestemd).
- Dit proces kost tijd.

#### 1.2.3 Wat is open communicatie

- Luisteren zonder aannames en vertrouwen dat er geluisterd wordt. Waarbij we proberen ons in een ander te verplaatsen.
- We creëren momenten waarin we inzicht krijgen hoe het met de ander gaat. Wat leidt tot groter wederzijds begrip.

### 1.3. Inzicht in doelen

Als Kluit willen met elkaar concrete doelen formuleren en de voortgang daarop laten zien.

## 2. Overdragen

We stellen onszelf en het terrein open voor geïnteresseerden, omdat we andere mensen willen laten zien hoe we leven en omgaan met duurzaamheid.

We zetten ons actief in om te zorgen dat de gemeente en de buurtbewoners een positieve indruk hebben van Kluit. We vinden gemeenschapszin belangrijk en geloven dat een goede band met de buren en omgeving zorgen voor een prettig leefomgeving. We werken aan een goede samenwerking met de gemeente door het delen van kennis en ervaringen, waardoor het succes van de pilot bekrachtigen en vergroten.

Door de ervaringen die we als Kluit opdoen, willen we dat de weg voor tiny dromers naar toekomstige tiny-house-communities makkelijker wordt. Dat doen we door onze kennis en ervaringen te delen en door anderen de ogen te laten openen voor onze leefstijl en alternatieve woonvormen.